

**ХУЛОСАИ ШУРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.КОА-004 НАЗДИ
ДОНИШГОҶИ МИЛЛИИ ТОЧИКИСТОН
АЗ РҶЙИ ДИССЕРТАТСИЯ БАРОИ ДАРЁФТИ
ДАРАҶАИ ИЛМИИ НОМЗАДИ ИЛМ**

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 17.02.2024, №25

Барои сазовор донишҷуи Бахтиёри Изатулло Муродзода, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 – Менеҷмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менеҷмент).

Диссертатсияи Бахтиёри Изатулло Муродзода дар мавзӯи “Такмили механизми рушди комплекси агроозукавории Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар маводи минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор)” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 – Менеҷмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менеҷмент) санаи 08 декабри соли 2023 бо суратмаҷлисӣ №22 Шурои диссертатсионии 6D.КОА-004 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, маҳаллаи Буни Ҳисорак), ки дар асоси фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 декабри соли 2021, таҳти №350 таъсис дода шудааст, барои ҳимоя қабул карда шуд.

Довталаби дараҷаи илмӣ Бахтиёри Изатулло Муродзода, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, 13 ноябри соли 1990 таваллуд шудааст. Соли 2013 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯйи ихтисоси иқтисод ва идораи комплекси агросаноатӣ бо дипломи “аълоҷӣ” хатм намудааст. Аз соли 2016 то ҳол дар вазифаи ассистенти кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон фаъолият менамояд.

Диссертатсия дар кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: Тағоев Чамаҳон Ҳамроевич – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, мудири кафедраи иқтисод ва идораи комплекси агросаноатии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризи расмӣ:

Раҳматзода Ҳайдар Бобо - доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи назарияи иқтисодӣ ва иқтисоди ҷаҳони Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон;

Исайнова Манижа Ҳисайновна - номзади илмҳои иқтисодӣ, муаллими калони кафедраи иқтисоди корхонаҳо ва соҳибқорӣ Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон, ба диссертатсия тақризи мусбат доданд.

Муассисаи пешбар – Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент Файзуллоева Каромат Наврусовна таҳия шуда, дар ҷаласаи шӯбаи омӯзиши равандҳои кластеркунӣ дар комплекси агросаноатии Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии АИКТ (бо суратҷаласаи №2, аз 19.01.24) муҳокима гардида, аз ҷониби директори Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии АИКТ, д.и.и., профессор, академики АИКТ Пиризода Ҷ.С. аз 19-уми январи соли 2024 тасдиқ шудааст.

Муассисаи пешбар дар тақризи худ қайд кардааст, ки аҳамияти илмӣ таҳқиқот дар тақвияти ҷанбаҳои назариявӣю методии рушди комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор ҳамчун асосҳои услубӣ ва амалӣ хизмат карда метавонанд. Натиҷаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф имконият медиҳанд, ки донишҳои илмӣ оид ба тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии мавриди таҳқиқ арзёбӣ карда шаванд.

Диссертатсияи Бахтиёри Изатулло Муродзода ҳамчун кори илмӣ ба анҷомрасида маҳсуб ёфта, таркиб ва сохтори он бо тавсияву асосноккунӣ дар сатҳи баланди илмӣ-назариявӣ навишта шудааст. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он инъикос меёбад, ки натиҷаҳои бадастовардаи диссертантро корхонаҳои КАС-и ҷумҳурӣ ва мақомоти идораи ҷумҳуриявӣ, минтақавӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроияи давлатӣ метавонанд хангоми асосноккунӣ самтҳои рушди комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор истифода баранд.

Диссертатсияи Бахтиёри Изатулло Муродзода дар мавзӯи “Тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар маводи минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор)” бо талаботи бандҳои 31-37 “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқ ва ҷавоғӯӣ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 - Менечмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менечмент) мебошад.

Автореферат ва мақолаҳои илмӣ ба таъбирасидаи унвонҷӯ таркиб ва мухтавои асосии диссертатсияро дарбар гирифта, натиҷаҳои таҳқиқотро ҳамчун дастоварди нави илмӣ ҳисобидан мумкин аст.

Муҳимтарин интишороти муаллиф доир ба мавзӯи диссертатсия:

А) Интишорот дар маҷаллаҳои тақризшаванда, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия шудааст:

[[1-М]. Бахтиёри И.М. Ислоҳоти аграрӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: ҳолат, самтҳо ва мушкилот [Матн] / Бахтиёри И.М., Ашуров И.С. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – Душанбе, 2015. -№ 2/2 (161). - С.247-252.

[2-М]. Бахтиёри И.М. Эффективность интенсификации молочного скотоводства [Текст] / Кабиров С., Муллоев Х.А., Насриддинов Ш., Бахтиёри И.М., Ашуров И.С. // Вестник Таджикского национального Университета. Серия социально-экономических и общественных наук. - Душанбе, 2016. - № 2/1 (193). – С.56-60.

[3-М]. Бахтиёри И.М. Комплекси агросаноатӣ ва таъмини бехатарии озуқаворӣ аҳолии ҷумҳурӣ [Матн] / Бахтиёри И.М. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - Душанбе, 2022. - № 8. - С.192-200.

[4-М]. Бахтиёри И.М. Такмили низоми идоракунии КАС - самти муҳими рушди комплекси озуқаворӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Бахтиёри И.М. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - Душанбе, 2023. - № 10. Қисми 1. – С.113-122.

[5-М]. Бахтиёри И.М. Дурнамои рушди стратегии комплекси озуқаворӣ ҷумҳурӣ дар низоми комплекси агросаноатӣ [Матн] / Бахтиёри И.М., Тағоев Ҷ.Х. // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. - Душанбе, 2023. - № 5. – С.61-70.

Б) Интишорот дар дигар маҷаллаҳои илмӣ:

[6-М]. Бахтиёри И.М. Ҳамгироии агроозуқаворӣ: таъмини устувории базори истеъмолӣ ва дастрасии аҳоли ба маводи озуқа / Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмию амалии «Афкори иқтисодӣ дар андешаҳои насли ҷавон», (28.06.14). – Душанбе: ДМТ, 2014. –С.47-51.

[7-М]. Бахтиёри И.М. Экономическая сущность информации [Текст] / Ашуров И.С., Бахтиёри И.М. / Матер. респ. научно – практической конференции «Электронное правительство в Республике Таджикистан: состояние и перспективы развития». – Душанбе: ГНУ, 2015. – С.268-279.

[8-М]. Бахтиёри И.М. Эффективность интеграции сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий [Текст] / Ашуров И.С., Бахтиёри И.М. // Развитие агропромышленного производства и сельских территорий: Сборник международной научно-практической конференции (Новосибирск 2 марта 2016

г.) / Сиб. научн. исслед. ин-т экономики сельского хозяйства. Министерство сельского хозяйства РФ Новосибирский государственный аграрный университет - Новосибирск, 2016. –С.106-112.

[9-М]. Бахтиёри И.М. Масъалаҳо ва роҳҳои ҳалли даромад ва хароҷоти хонавода / Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалии «Самтҳои афзалиятноки рушди шарикӣ давлат ва баҳши хусусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», (28.02.17). – Душанбе: ДМТ, 2017. - С.71-79.

[10-М]. Бахтиёри И.М. Беҳтаргардонии дараҷаи касбии мутахассисони шӯъбаҳои маркетингии корхонаҳои ҳамгиرويшудаи агросаноатӣ / Маводи конф. ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Идоракунии рушди захираҳои инсонӣ дар шароити муосир: консепсияҳо, тамоюлҳо ва таҳдидҳо», (27.10.16). – Душанбе: ДМТ, 2017. - С.286-291(428с.).

[11-М]. Бахтиёри И.М. Рушди кишоварзӣ: муҳимият ва дурнамои суботи ТБО [Матн] / Бахтиёри И.М., Тағоев Ҷ.Ҳ. / Конф. илмию амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Таъминоти инноватсионии рушди устувори соҳаи кишоварзӣ», (19.02.18). -Душанбе, 2018. - С.72-75.

[12-М]. Бахтиёри И.М. Дурнамои рушди корхонаҳои агросаноатӣ ва таъмини беҳатарии озуқаворӣ дар доираи барномаҳои давлатӣ / Маводи конф. ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Идоракунии давлатии рушди соҳаи сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: ҳолат ва дурнамо», (22.06.19). - Душанбе: «Соҳибкор», 2019. - С.373-376.

[13-М]. Бахтиёри И.М. Вазъи имрӯзаи тамоюли рушди комплекси агросаноатӣ дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон / Маводи конф. байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Саноатикунонии кишвар ва таъмини рушди босуботи иқтисодӣ», (27.02.20). –Душанбе: ДМТ, 2020. – С. 297-299.

[14-М]. Бахтиёри И.М. Асосҳои назариявии рушди сохторҳои ҳамгиرويи КАС дар минтақа / Маводи конф. байналхалқӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Амалисозии ҳадафҳои рушди устувор: таҷрибаи хоричӣ ва миллӣ», (13.11.20). – Душанбе: ДМТ, 2020. –С.403-408.

[15-М]. Бахтиёри И.М. Баҳодихӣ ва самаранокии фаъолияти сохторҳои ҳамгиرويшуда дар КАС / Маводи конф. байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Масоили саноатикунонии истеҳсолоти аграрӣ» (25.02.21). – Душанбе: ДМТ, 2021. – С.134-139.

[16-М]. Бахтиёри И.М. Шаклҳои сохторҳои ҳамгироӣ дар КАС / Маводи конф. ҷумҳур. илмию амалӣ дар мавзӯи «Таълимоти бефосилаи касбӣ-электронӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ», (22.10.21).- Душанбе, ДМТ, 2021.- С.168-173.

[17-М]. Бахтиёри И.М. Навъҳои сохторҳои ҳамгиرويшуда дар КАС-и Ҷумҳурии Тоҷикистон / Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Муаммоҳои ташаккулёбӣ ва рушди иқтисоди рақамӣ дар шароити муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон», (18.11.22). – Душанбе: ДМТ, 2022. –С.304-308(354с.).

[18-М]. Бахтиёри И.М. Чанбаҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва сармоягузорию рушди комплекси агроозуқаворӣ дар низоми КАС ва агробизнеси мамолики хориҷӣ [Матн] / Тағоев Ҷ.Ҳ., Билолов Н.Қ., Бахтиёри И.М. / Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ - амалӣ дар мавзӯи «Дурнамои рушди менеҷмент ва маркетинг дар шароити иқтисодиёти рақамӣ», (22.11.22). – Душанбе: ДМТ, 2022. –С.358-368(448с.).

[19-М]. Бахтиёри И.М. Сармоягузорию рушди комплекси агроозуқаворӣ дар низоми КАС ва агробизнес: таҷрибаи хориҷӣ / Тағоев Ҷ.Ҳ., Бахтиёри И.М. / Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Гашаққули баҳши молиявӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақши он дар рушди устувори иқтисоди миллӣ»: Маводи конфронси ҷумҳуриявӣ илмӣ-назариявӣ, (17.12.2022, шаҳри Кӯлоб). - Душанбе: «Нашриёти муосир», 2022. – С.303-310 (571с.).

[20-М]. Бахтиёри И.М. Рушди саноатикунории истеҳсолоти кишоварзӣ дар доираи сиёсати давлатии кишвар [Матн] / Тағоев Ҷ.Ҳ., Бахтиёри И.М. / Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию амалӣ дар мавзӯи «Саноатикунории босуръат ва масоили амалигардонии он дар Тоҷикистон», (17.02.23). –Душанбе: ДМТ, 2023. – С. 308-314(462с.).

[21-М]. Бахтиёри И.М. Такмили механизми идоракунии комплекси озуқаворӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Тағоев Ҷ.Ҳ., Бахтиёри И.М. / Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ таҳти унвони «Нақши Иҷлосияи XVI Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар барқарор гардидани ҳокимияти конститутсионӣ ва ваҳдати миллӣ», (10.11.23). – Душанбе, 2023. - 0,6 ҷ.ч.

[22-М]. Бахтиёри И.М. Таъсири рушди истеҳсолоти кишоварзӣ ба раванди саноатикунории иқтисодиёти кишвар [Матн] / Тағоев Ҷ.Ҳ., Бахтиёри И.М. / Тоҷикистон: иқтисод ва идора. – Душанбе: ДМТ, 2023. - №2. –С.77-86.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳо ворид шудаанд:

1. Абдуғаффор Рауфӣ – доктори илмҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи маркетинги соҳавӣ ва байналмилалӣи Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон бо чунин эродҳо:

- хуб мешуд дар кор ғаъолнокии инноватсионӣи субъектҳои комплекси агроозуқаворӣи нишон дода мешуд.

2. Пӯлодова Хуршеда Шарифҷоновна – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсенти кафедраи идоракунии иқтисодиёт ва маркетинги МДТ “ДДХ ба номи академик Б.Ғафуров” бо чунин эродҳо:

- дар автореферат муаллиф дар бораи марҳилаҳои рушди комплекси агроозуқаворӣи кишвар гуфта гузаштааст. Хуб мешуд, ки ин марҳилаҳо дар шакли ягон расм нишон дода мешуданд.

- ба манфиати кор мебуд, ки агар муаллиф дараҷаи худтаъмини озуқаворӣи минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисорро муайян мекарданд.

3. Бобозода Шариф Қаноатшо – номзади илмҳои иқтисод, дотсенти кафедраи иқтисодиёти комплекси агросаноатии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шотемур бо чунин эродҳо:

- хуб мешуд, ки муаллиф дар раванди таҳқиқот дараҷаи таъсири омилҳоро дар асоси истифодаи усули таҳлили коррелятсия баҳогузорӣ мекард;

- ба андешаи мо, агар муаллиф аз усули мушоҳидабарӣ ва пурсиши сотсиологӣ истифода карда, талаботи хонаводаҳоро дар минтақаи интихобнамудааш аз рӯйи 5-10 номгӯи маҳсулоти озуқаворӣ баҳогузорӣ мекард, хуб мешуд.

4. Мирсаидов Муҳаммаднаим Негматович – номзади илмҳои иқтисодӣ, иҷроқунандаи вазифаи дотсенти кафедраи назарияи иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб бо чунин эродҳо:

- дар қисмати назариявии автореферат хусусиятҳои комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ нокифоя тавзеҳ дода шудааст.

- хуб мешуд, ки муаллиф дар қисмати назариявии кор ба марҳилаҳои рушди мучтамаи агроозуқаворӣи кишвар диққати бештар меод.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, қисме аз эродҳо хусусияти тавсиявӣ доранд.

Интихоби муқарризи расмӣ бо пешниҳоди комиссияи таҳқиқии Шурои диссертсионӣ, инчунин бо мавҷудияти салоҳият ва мавқеи устувори онҳо дар доираи таҳқиқи масъалаҳои тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон (дар маводи минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор), мавҷудияти интишороти онҳо дар соҳаи мазкур ва қобилияти баҳодиҳӣ ба аҳамияти илмию назариявии диссертатсия, ҳамчунин бо розигии шахсии **муқарризон** барои пешниҳоди тақриз тасдиқ шудааст.

Интихоби муассисаи пешбар бо он асоснок карда шудааст, ки Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон дар самти таҳқиқоти илми дахлдор шинохташуда буда, имконоти баҳои воқеӣ додан ба арзиши илмӣ ва амалии диссертатсияро дорад.

Шурои диссертсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси таҳқиқоти илмӣ:

- асосҳои назариявӣ, аз ҷумла мафҳум ва моҳияти иҷтимоӣ-иқтисодии комплекси агроозуқаворӣ ва мавқеи он дар низоми комплекси агросаноатӣ таҳқиқ, тақвият ва тавсеа дода шуданд, аз ҷумла муаллиф натиҷагирӣ намудааст, ки аз рӯйи хусусияти маҳсулоти ниҳоии КАС, комплекси агроозуқаворӣ яке аз комплексҳои он ба шумор рафта, ҳадаф аз ташаккулу

рушди он таъмини талаботи рӯзафзуни аҳоли бо маводи озукаи истеҳсоли ватанӣ мебошад;

- хусусиятҳо ва омилҳои ба раванди ташаккулу рушди комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва минтақаҳои он таъсирбахш ошкор ва қоидаҳои амалкарди самараноки корхонаҳои мучтамаъ **муайян карда шуданд;**

- ҳолати ташаккул ва равнақи механизми идоракунию танзими комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва арзёбии самаранокии амалкарди корхонаҳои доираҳои комплекси мазкур дар минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор таҳлилу **баҳогузорӣ шуданд;**

- самтҳои тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣи мамлакат ва идораву танзими давлатии он дар сатҳи ҷумҳурӣ ва буриши минтақаҳои он муайян ва **асоснок карда шуданд;**

- дурнамои тараққиёти комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва минтақаи мавриди таҳқиқ бо назардошти тақмили механизми рушд ва индикаторҳои таъмини бехатарии озуқаворӣи муайян ва **баҳодихӣ карда шуданд;**

- тавсияҳо ва пешниҳодоти илман асоснокшуда оид ба тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣи ҷумҳурӣ ва минтақаи мавриди таҳқиқ дар асоси истифодаи таҷрибаи мамолики рушдкарда **коркард карда шуданд.**

- дар рисола вазъи соҳаи кишоварзӣ ва корхонаҳои агросаноатии минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор мавриди таҳлил қарор гирифта, комплекси агроозуқаворӣи минтақаи номбурда баҳодихӣ шудааст. Таҳлилҳо нишон доданд, ки минтақаи мазкур минтақаи агросаноатии тараққиқкардаи ҷумҳурӣ ба шумор меравад ва маҳз дар ҳамин минтақа иқтидорҳои истеҳсолии соҳаҳои комплекси агроозуқаворӣи кишвар, махсусан корхонаҳои ширу маҳсулоти ширӣ, гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ, ордкашӣ, пахтатозакунӣ, насочӣ, бофандагӣ, рағанбарорӣ, хӯрокворӣ, корхонаҳои калони парандапарварӣ ва ғайраҳо ҷойгир шудаанд. Минтақаи номбурда ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ ва шаҳри Душанберо фарогир буда, шумораи аҳолии он 3,1 млн нафар, ё 32,6% аҳолии ҷумҳуриро дар бар мегирад. Минтақа дорои инфрасохтори рушдкардаи истеҳсолию иҷтимоӣ ва бозорӣ мебошад. Соҳаи кишоварзӣи минтақа 13,9% МУК ҷумҳуриро истеҳсол намуда, барои таъмини аҳолии минтақа бо маводи аввалияи озуқаворӣи ва таъмини корхонаҳои саноатии он бо ашёи хом дорои имкониятҳо ва нерӯи зарурӣ мебошад. Дар минтақаи мазкур 36,6 % маҳсулоти умумии дохилии ҷумҳурӣ ва 19,7 % маҳсулоти соҳаи саноати ҷумҳурӣ истеҳсол мешавад. Муаллиф натиҷагирӣ намудааст, ки маҳз ҳамин минтақаи агросаноатии кишвар яке аз аввалинҳо шуда, гузаришро аз истеҳсолоти агросаноатӣ ба истеҳсолоти саноатӣю аграрӣ анҷом медиҳад.

- **фарзияи таҳқиқот** дар амал тадбиқ гардидани таъмини амнияти озуқаворӣи аҳоли дар заминаи тақмили механизми рушди комплекси

агроозуқаворӣ дар доираи мучтамаи агросаноатии кишвар арзёбӣ гардидааст. Амалишавӣ ва тамоюлҳои рушди фарзияи номбурда дар мисоли комплекси агроозуқавории ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор дар давраи солҳои 2017-2021 натиҷагирию хулосабарорӣ шудааст. Яъне мақсаду вазифаҳои таҳқиқот воқеияти фарзияи номбурдаро инъикос ва барои зина ба зина арзёбӣ гардидани он мусоидат менамоянд.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқоти мазкур бо он асоснок карда мешавад, ки дар он:

- **асосҳои назариявӣ методологии таҳқиқотро** таҳқиқотҳои бунёдии илмӣ муҳаққиқони классики илми иқтисодиёт, таҳқиқотҳои донишмандони ватанӣ ва хориҷӣ, аз он ҷумла олимони рус дар бахши ташаккулу тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣ дар низоми комплекси агросаноатӣ ташкил медиҳанд. Асоси услубии таҳқиқи чараёнҳои ташаккулу рушди комплекси агроозуқавориро дар доираи КАС ва минтақаҳои агросаноатии он равишҳои худудӣ ва системавӣ сохторӣ ташкил медиҳанд. Ҳамчун олоқи таҳқиқ ҳангоми коркард ва таҳлили рақамҳо усулҳои таҳқиқоти мафҳумӣ мантиқӣ, монографӣ, ҳисобию конструктивӣ, сотсиологӣ, таҳлилу синтез, иқтисодию омӯрӣ истифода шуданд.

- дар рисола дар асоси таҳқиқотҳо ва таҳлили маводи ҷамъоваришуда вазифаҳои ҷорӣ стратегӣ комплекси мазкур аниқ, хусусиятҳо ва принципҳои фаъолияти сохторҳои таркибии он дар шароити иқтисодиёти бозорӣ ошкор ва омилҳои ба ташаккулу рушди комплекси агроозуқаворӣ таъсирбахш муайян ва гурӯҳбандӣ шуданд;

- услубу нишондиҳандаҳои арзёбии самаранокии иқтисодии истифодаи захираҳои иқтисодии хоҷагиҳо ва корхонаҳои КАС-и ҷумҳурӣ дар мисоли минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор **тавсифу гурӯҳбандӣ карда шудаанд;**

- **вобаста ба предмети таҳқиқот** ҳангоми коркард ва таҳлили рақамҳо ва падидаҳои иқтисодӣ усулҳои таҳқиқотии мафҳумӣ мантиқӣ, монографӣ, ҳисобию конструктивӣ, сотсиологӣ, анализу синтез, иқтисодию омӯрӣ **истифода шуданд;**

- **аҳаммияти назариявии таҳқиқот** дар он зухур мекунад, ки хулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои муаллифи диссертатсия барои рушди комплекси агроозуқавории ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор ҳамчун асосҳои услубӣ ва амалӣ хизмат карда метавонанд;

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи докталаби дараҷаи илмӣ дар амалия, чунин тасдиқ мегардад:

- **муқаррароти асосӣ** таҳқиқоти илмӣ дар он инъикос меёбад, ки натиҷаҳои ноилшудаи рисола нависро корхонаҳои КАС-и ҷумҳурӣ ва мақомоти идораи ҷумҳуриявӣ, минтақавӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроияи давлатӣ метавонанд ҳангоми асосноккунии самтҳои рушди комплекси агроозуқавории

ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор истифода, **баҳоидиҳӣ ва дурнамоӣ намоянд.**

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот, хулосаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои амалии аз рӯйи натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсия бадастоварда имконият медиҳанд, ки донишҳои илмӣ оид ба тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣ ҷумҳурӣ ва минтақаи агросаноатии мавриди таҳқиқ арзёбӣ карда шаванд.

Таҳияҳои илмӣ диссертант, дар раванди омӯзиш дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ҳангоми омӯзиши курсҳои таълимии «Иқтисодиёти КАО», «Иқтисодиёти кишоварзӣ», «Интегратсия ва кооператсия дар КАО» ва «Таъмини беҳатарии озуқаворӣ» мавриди истифода қарор дода шудаанд.

- **натиҷаҳои таҳқиқоти методиву назариявии гузаронидашуда** оид ба самтҳои тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣ бо мақсади таъмини беҳатарии озуқаворӣ ва ғизои комили аҳолии ҷумҳурӣ дар шакли алгоритм дар чор самт: муайянкунии мушкилоти рушди КАО (КАС); муайянкунии ҳадафҳои рушди босуботи КАО (КАС); муайянкунии самти ҳаракат барои расидан ба ҳадафҳо ва дурнамои натиҷаҳои интизорӣ аз татбиқи ҳадафҳои болоӣ пешниҳод шудааст, ки метавонанд дар корхонаҳо ва хоҷагиҳои кишоварзии минтақаи мавриди таҳқиқ ва ҷумҳурӣ ҳамчун дастурамал ва дурнамо истифода шаванд.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки:

- **ғоя** дар асоси муқаррароти эътирофшудаи илми иқтисодӣ дар самти тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣ бо маводҳои маҷаллаҳои махсуси соҳавӣ, инчунин маълумоти маводи Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин барномаҳои давлатӣ, минтақавӣ ва соҳавӣ оид ба раванди ташаккули тақмили механизми рушди комплекси агроозуқаворӣ дар низоми комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ ва минтақаи мавриди таҳқиқ мувофиқ мебошад;

- **назарияи асосӣ ва таҳлилҳо** бо Паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Барномаи миёнамуҳлати рушди иқтисодӣ-иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025, Стратегияи рушди саноат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030, Стратегияи рушди иқтисоди сабз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2023-2037, Барномаи беҳатарии маҳсулоти озуқаворӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2019-2023, Концепсияи ташкил ва рушди кластерҳои агросаноатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040 ва бо дигар барномаҳои рушди соҳавию байнисоҳавӣ, санадҳои ҳуқуқию меъёрӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалкунанда асоснок карда шудааст;

- истифодаи ғояи асосии диссертатсия ба ақидаи олимони классикии соҳаи иқтисодиёт, омӯзиши асарҳои олимони ватаниву хориҷӣ, таҷрибаи пешқадами давлатҳои хориҷӣ дар самти таҳқиқи чараёнҳои ташаккул ва равнақи ҳамгирии агросаноатӣ, аз ҷумла комплекси агроозуқаворӣ ва амалкарду мушкilotи рушди он таъяс мекунад;

- **коркарди** тавсияҳои илман асоснок: 1) Дар диссертатсия муаллиф хусусиятҳо, принципҳо ва омилҳои ба фаъолияти комплекси агроозуқаворӣ ҷумхури таъсирбахшро дар шакли нақшавӣ ва схемавӣ гурӯҳбандӣ намудааст. Таъсироти мазкур метавонад аз ҷониби муассисони корхонаҳои навбунёд ва ҳам аз ҷониби коршиносони соҳавӣ ҳангоми банақшагири ва тарҳрезии лоиҳаҳои сармоягузори ва барномаҳои ба рушди комплекси агроозуқаворӣ ҷумхури алоқаманд, ҳамчун ахбороти аз нигоҳи илмӣ коркардшуда истифода бурда шавад; 2) Муаллиф дар рисола дар баробари ошкорсозии хусусиятҳо, майдонҳои принципҳо ва омилҳои ба фаъолияти комплекси мазкур таъсирбахш, инчунин, зинаҳои ташаккулу рушди комплекси агроозуқаворӣ ҷумхуриро дар шакли нақшавӣ бо далелу бурҳонҳои воқеӣ марҳилабандӣ намудааст, ки ин амал барои таҳқиқотчиёни оянда метавонад ҳамчун сарчашмаи боэътимод барои таҳқиқи омӯзиши дигар паҳлӯҳои комплекси агроозуқаворӣ кишвар хизмат наояд; 3) Дар кори илмӣ диссертант соҳаи кишоварзии минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисорро мавриди таҳлил қарор дода, натиҷагири намудааст, ки дар минтақа шумораи хеле зиёди хочагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) фаъолият доранд ва на ҳама роҳбарони ин хочагиҳо дар бораи хусусиятҳои замину об, мавсими кишту тухмӣ, нуриҳо, чорабиниҳои агротехникӣ ва меёрҳои онҳо маълумоти кофӣ доранд. Аз ин рӯ, хуб мешуд, ки дар сомонии Вазорати кишоварзии ҷумхури “Маркази иттилоотии ахбороти барои ХДФ” ташкил мегардид ва мутахассисони варзида маълумоти заруриро оид ба масъалаҳои дар боло номбаршуда дар шакли нақшаву схемаҳо барои кишоварзони тамоми манотиқи кишвар, аз ҷумла барои кишоварзони минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор пешниҳод менамуданд. Албатта, мавҷудияти чунин як сомонии фаъол, ки дар он коршиносони варзидаи соҳаи кишоварзии мамлакат фаъолият мекунанд, имкон медиҳад, ки сиёсати аграрии Ҳукумати кишвар, паҳншавии инноватсияҳо, ташкили истеҳсолоти аз нигоҳи илмӣ асоснокшуда дар минтақаҳои гуногуни кишоварзии ҷумхури боз ҳам хубтару беҳтар ба роҳ монда шавад; 4) Дар рисола дурномаи истеҳсоли маҳсулотҳои асосии озуқавориро барои давраи солҳои 2025-2030 барои аҳолии минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор бо назардошти меёрҳои физиологӣ таъмини озуқаворӣ (ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31.08.2018, таҳти №451таъсидқ шудааст) баҳисобгири, коркард ва дар шакли ҷадвал пешниҳод намудааст. Дурномаи мазкурро метавон ҳангоми тарҳрезии барномаҳои рушди минтақа ва ноҳияҳои алоҳидаи он ҳамчун сарчашмаи

маълумоти асоснокгардида истифода бурд; 5) Дар рисолаи илмӣ дар заминаи таҳлилҳо самтҳои тақмили механизми рушди комплекси агрозукавориро бо мақсадҳои асосии таъмини бехатарии озукаворӣ ва ғизои комили аҳолии ҷумҳурӣ дар шакли алгоритм дар чор самт: муайянкунии мушкilotи рушди КАО (КАС); муайянкунии ҳадафҳои рушди босуботи КАО (КАС); муайянкунии самти ҳаракат барои расидан ба ҳадафҳо ва дурнамои натиҷаҳои интизорӣ аз татбиқи ҳадафҳои болоӣ пешниҳод шудааст, ки ҳар яки онҳо дар алоҳидагӣ натиҷагирӣ шудаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар он зоҳир мегардад, ки:

- дар ҳама марҳилаҳои диссертатсия, дар иҷрои нақшаи таҳқиқот, асосноккунӣ, ҷамъоварӣ, коркарди маводи назариявӣ ва методӣ муаллиф мустақилона қору фаъолият намудааст;

- муқаррароти асосии назариявӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар шакли маъруза ва мақолаҳо дар конференсияҳои семинарҳои илмӣ ва илмию амалии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ дар давраи солҳои 2014-2023 пешниҳод ва баррасӣ шудаанд;

- натиҷаҳо ва нуктаҳои алоҳидаи қори диссертатсионӣ дар таҷрибаи хоҷагиҳо ва қорхонаҳои комплекси агросаноатии ҷумҳурӣ, аз ҷумла минтақаи агросаноатии Марказу Ҳисор дар амал татбиқ шудаанд, ки бо санадҳои мувофиқ тасдиқ гардидаанд;

- муқаррароти асосии диссертатсия дар 22 қори илмии муаллиф, аз ҷумла дар 5 мақола дар маҷаллаҳои (нашрияҳои) тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидаанд.

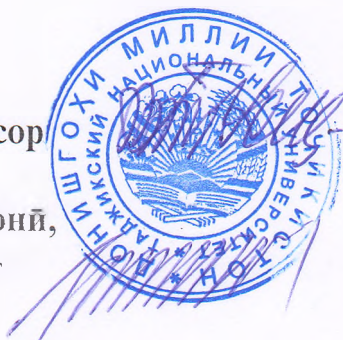
Дар маҷлис аз 17 феввали соли 2024 шурои диссертатсионӣ барои сазовор донишани Бахтиёри Изатулло Муродзода ба дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 08.00.10 - Менеҷмент, маркетинг ва нархгузорӣ (менеҷмент) қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 13 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла 5 нафар оид ба тахассуси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 15 нафар аъзо, ки ба шуро шомил буданд, овоз доданд: тарафдор - 13 нафар, муқобил - нест, бюллетенҳои беъътибор - нест.

**Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор**

**Қотиби илмии шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент**

17.02.2024.

Усманова Т.Ҷ.

Шамсов И.С.